

TIDNING FÖR SVENSKARNA I ESTLAND

Sjunde ärg.

N_o 18

Prenumerationspris:

Helt år Emk. 200:-

1/2 " " 100:-

I Sverige:

Helt år . . Kr. 4:-

1/2 " . . " 2:-

I Finland:

Helt år Fmk. 30:-

1/2 " " 15:-

Utkommer
alla onsdagar

Utgivare:
Svenska Folkförbundet

Redaktör: N. Blees
Riddaregat. 9, Reval.

Annonspris:

2 mark per mm.

I Sverige:

5 öre per mm.

I Finland:

30 penni per mm.

För annons, som införes 10 eller flere ggr räknas 20% rabatt.

14 maj

1924

Birkas folkhögskola.

Den 11 och 12 maj hade Birkas folkhögskola med lärare och elever anordnat en utfärd till Reval, varest kyrkor, museet, riksdagshuset, cellulosa fabriken m. m. sevärdheter besågos. Tisdagen den 13 dennes ägde avslutningen rum. Det var nu fjärde årsklassen, som avslutade sin kurs vid skolan. Folkhögskolan har gjort ett grundläggande arbete, och dess betydelse har icke varit liten för Estlands svenskorter. Den kommer även att fortsätta sin verksamhet och i mån av tillgångar arbeta för sin tveckling. Svårigheter, stora svårigheter, både ekonomiska och andra, har skolan fått kämpa med ända från sin början, men vi ha ändå lyckats uppehålla livsmotet. De av skolans lärare, som varit med från början och fått bära dagens tunga, kunna nog berätta ett och varje om alla de svårigheter Estlands första svenska folkhögskola haft att kämpa med. Mycket har fått försakas och lärarna ha fått försaka med, men genom rektor Kaleb Andersson's och konsulent Erik Green's nit har mycket förbätt-

rats. Till en början fanns ingenting, endast tomma väggar. Nu ser det annorlunda ut, ehuru mycket övrigt ännu står att önska. Men ändå finnes nu, tack vare barmhärtiga människor i Sverige och här, det nödvändigaste i möbelväg jämte annat, och även byggnaden själv har blivit reparerad.

Avslutningen var i år mera vemodfull än vanligt. Skolans lärare: rektor Kaleb Andersson, konsulent Erik Green och fru Ingeborg Andersson ha uppsagt sig och komma att lämna oss och även husmodern fröken Esther Ljunglöf har samma avsikt. Vi måste beklaga, att vi så snart skulle bli av med de lärare, som varit med från början, och som alla lärt älska och uppskatta.

Vi förstå även, att det också för lärarna själva är svårt att lämna ett arbetsfält, som de fäst sig vid. Men å andra sidan förstå vi också, att utlänningar icke kunna ägna hela sin tid åt estlandssvenskarna för en med svenska förhållanden jämförd obetydlig ersättning, då dessutom större uppgifter vänta dem i hemlandet.

Vi be härmed på detta sätt få uttala vårt varma tack till

Birkas första lärare för allt vad de varit och gjort för Birkas, först och främst till rektor Kaleb Andersson för hans banbrytande arbete, som icke varit fruktlöst. Det är goda minnen eleverna fört med sig från skolan. Dessa ungdomar ävensom andra komma sent att glömma Kaleb Andersson. — Och så riktas här ett varmt tack till konsulent Erik Green, som haft att sköta icke blott en dryg och påkostande del av undervisningen — alla speciallämnena — utan även samtidigt fått sköta skolans jordbruk. Herr Green har blivit uppskattad som en utmärkt föreläsare i sina ämnen, han har dessutom hållit jordbruksföredrag då och då för allmänheten. Dessutom ha både föreståndaren och herr Green medverkat till folkskollärares utbildning genom lärekurser på Birkas och i Hapsal.

Vid föreståndarens sida har hans fru Ingeborg Andersson hela tid stått och delat med honom alla arbetets mödor och besvär. Hon har medverkat icke blott som en mycket kompetent lärarekraft i skolan och på lärekurser utan även haft att göra med hushållet. Ett hjärtligt tack för all möda och besvär!

Skolans nitiska husmor och handarbetslärarinna, fröken Ester Ljunglöf, har nedlagt ett mycket betydelsefullt arbete på sitt område. Därom vittna de konstvävnader m. m., som förfärdigats under hennes ledning på skolan. Nu tänker fröken Ljunglöf även under sommaren, som bekant, anordna ett par kurser för flickor. Vårt varma tack! Då vi nu tänka på vad Biakas haft och kommer att förlora, minnas vi naturligtvis också allas vår avhållna första husmor, Dicken Axéll, som redan tidigare lämnat oss. Henne minnas vi ännu med tacksamhet och saknad.

Vi önska alla våra medarbetare vid Birkas, då vi nu icke mer kunna få behålla dem, all framgång i den verksamhet, de var och en komma att gå till, och komma alltid att minnas dem med tacksamhet för den stora insats de gjort i estlandssvenskarnas kulturarbete.

Folkbildningen i Estland.

Såsom en ung framåtsträvande stat bedriver Estland ett mycket intensivt arbete för höjandet av folkets bildning. Därvid är den samfälliga åtrån efter högre bildning så stor, att allmänna läroverk grundats t. o. m. på landsbygden. På grund av skolstadgan utgör — som bekant — folkskolan numer bottenskola för all vidare bildning. Kursen är sexårig, men tills vidare har systemet icke överallt ännu kunnat genomföras, då bristen på lokaler ävensom kompetenta lärarekrafter är stor. På grundvalen av den 6-åriga elementarskolan bygger sedan det 5-åriga gymnasiet med olika linjer vidare. Detta system är redan gällande för offentliga skolor. Endast privata läroverk hålla icke så strängt på bottenskolans skiljande från de högre klasserna. Folkupplysningsministeriets statistiska avdelning har publicerat en skolstatistik, ur vilken här meddelas följande:

1 universitet, 4 högre fackskolor, 85 läroverk (gymnasier), 3 navigationsskolor 1 konstindustri skola, 3 trä- och järnslöjds skolor, 2 tekniska skolor, 1 kindergarten vid ett seminarium, 2 fruntimmerfackskolor, 10 handarbetsskolor, 2 konstskolor, 1408 elementarskolor, 2 hjälpskolor, 5 fortsättningsskolor, 2 döv-stumsskolor, 83 registrerade hemlärare och 44 kindergarten. Dessutom finns det tillsammans 16 militär-, marin- och jordbruks skolor.

Utgifterna för skolväsendet utgjorde förra året i runda tal: av staten 212.180.000 mk., av kommunerna 261.130.000 mk., av privata föreningar och andra källor 12.745.000 mk., av privata personer 4.189.000 mk., elevavgifter 72.534.000 m., summa 573.432.000 mk. Därav användes för läsåret 1922/23 — 567.397.000 mk. Antalet lärarekrafter var 5739 och summa elever på 1 miljon 109 tusen innevånare utgjorde i elementarskolorna 115.806, i läroverken 24.939, i fackskolorna 2.776 samt i universitetet och andra högskolor 484.

Av skolorna, d. v. s. av 1408 elementarskolor och 85 läroverk, tillhöra följande minoriteterna: ryssarna ha 111 elementarskolor och 11 läroverk med 10.000 lärare på en folkmängd av 91.000 — största delen ryssar bor vid Narva vid Peipus med angränsande Pleskau område i Petschurlandet.

Den tyska minoriteten, vars mängd är cirka 25.000, har inalles 25 skolor med 4034 elever, egentliga elementarskolor 8, läroverk med bottenskolor 10, läroverk utan bottenskolor 5 samt 2 fackskolor. Att tyskarna ha så många läroverk beror därpå, att tyskarna i Estland i allmänhet höra till överklassen.

Den lettiska minoriteten har 7 elementarskolor och 1 läroverk — deras antal på gränsen vid Walk är cirka 7000.

Svenskarna, 8000 personer, äga 19 elementarskolor och 1 folkhögskola. Lärarnas antal vid de svenska skolorna utgör 34 och elevernas 900.

Utdrag ur Wormsö Kooperativa Handelsförenings protokoll i Hullo Svenska skola av den 31 mars 1924.

Närvarande voro 100 medlemmar.

Mötet öppnades av föreningens ordförande Anders Vikström med ett kortare hälsningsanförande.

Till mötets ordförande föreslogs och valdes enhälligt Lars Johansson Lindström från Rälby samt till protokollförare läraren Johannes Gjårdman från Förby.

Om allmänna mötets beslut beträffande anskaffande av egen lokal redogjorde föreningens ordförande A. Vikström.

Föreningens kassör Joh. Lindström redogjorde för föreningens verksamhet under året 1923. Redogörelsen godkändes enhälligt av allmänna mötet.

Styrelsens budgetförslag för 1924 antogs enhället.

Inkomster:

Försäljningssumman	
å 2.000.000 mk. 15%	
bruttovinst	300.000 mk.
Motorbåten "Imatra"	140.000 "
Hyra för trädgården	15.000 "
<u>Summa</u>	<u>455.000 mk.</u>

Utgifter:

Hyra och löner i	
affären	165.000 mk.
Andre löner	30.000 "
"Imatra"	140.000 "
Affärsutgifter	50.000 "
Renvinst 1924	70.000 "
<u>Summa</u>	<u>455.000 mk.</u>

I styrelsen återvaldes förre ordföranden A. Vikström och invaldes en ny medlem A. Kivaremees, Hullo, i stället för den avgångne kassören, klockaren Joh. Lindström, som anställes som bokhållare. Till suppleant invaldes läraren Joh. Gjårdman, Förby.

Till revisorer återvaldes läraren Joh. Berggren, Norrby, och Alfred Hammerman, Kärrslätt, samt en ny — Lars Lindström, Borrby.

Renvinsten för 1923 fördelades efter en livlig diskussion på följande sätt:

Köpepremier 2 ^o / _o mk.	31.478:—
Reservkapital 20 ^o / _o „	12.327:—
Grundkapital 5 ^o / _o „	6.163:50
Föraktiekapital 5 ^o / _o „	10.760:35
Åt en fattig A. E. „	905:76
Summa mk.	61.634:61

Kassaredovisning.

Inkomster:

Bruttovinst av	
sålda varor	mk. 252.154:16
Renvinst motorb. „	14.935:—
Summa mk.	267.090:16

Utgifter:

Till löner	mk. 131.623.:50
Till affärens underhåll, hyra, remont., lyse, %/o å	
lån, skatter o. s. v. „	62.955:—
Föräldrings %/o „	931:—
För förstörda varor och annat „	15.488:50
Renvinst „	56.092:16
Summa mk.	267.090:16

Läraren A. Spuhl, Baltischport, vormsöbornas f. d. kommunalsekreterare och lärare som utgivit för våra skolor "Lärobok i estniska språket" och "Estlands geografi", som även begagnas i våra skolor, har nu utprivit ett nytt arbete: "Lärobok i fruktodling". I denna bok rekommenderar författaren för Estlands västra kuster och öar en del fruktsorter, som kunna vara värda att tareda på.

— n — n.

Gåva.

Av direktör Julius Polin, Kymmene pappersbruk, Finland, har S. O. V. fått mottaga Fmk. 100: Hjärtligt tack!

Svenskt aftonsamkväm i Reval.

Söndagen den 11 maj hade de unga damerna i föreningen

"Farmåt" anordnat en trevlig kväll å svenska skolan, Riddaregatan 3, med omväxlande program: musik, deklamation m. m. Till sist teservering. Festen var efter förhållandena talrikt besökt.

Hapsal.

Den 5 maj hölls Hapsals majmarknad. Det fanns gott om folk och grisar, nötkreatur och hästar mera sparsamt. Roligast var dock överresan, ty vanligen ha ju de flesta inte något annat ärende till denna vår marknad än att få vara med. De som fingo resa över på Ormsö motorn "Imatra" voro närapå att få blöta sig vid Moten där båten körde på en stengrund och fick en propellervinge avbruten. Båten räddades i sista stund, av en sjöbusse.

X

Estniska museet i Reval

har skickat ut en av sina ämbetsmän, konstnären Jans, till Vormsö att inköpa gamla kostymer, kistor, möbler m. m. Några saker har han redan lyckats få, t. ex. grågilh, ärmar, läggjar, dynvaler o. s. v.

— n — n.

Politiskt.

I förra numret meddelades i all korthet, att finansminister K. Baars trätt tillbaka. Detta kom helt oväntat, t. o. m. för arbetarpartiet självt, till vilket herr Baars hörde. Tidningarna skrevo mycket hörom. Alla funno det mycket förunderligt, att K. Baars så snart — efter att en månad ha varit finansminister — nedlade sitt ämbete. Man konstaterade, att herr Baars, som är en mycket rättvis man, insåg, att han icke gick i land med att skapa en ny finanspolitik, som arbetarpartiet med så stort dån utlovade på samma gång det på allt sätt fördömde förra regeringens finanspolitik. Även herr Baars insåg, tyckte man, att man var tvungen att

följa just den av hans parti fördömda politiken och därför fann han det klokast att vända ryggen.

Det har icke varit lätt att finna en ny finansminister. Alla försök av riksäldsten att finna någon ha hittills varit resultatlösa, men kanske det ljusnar med tiden.

Djurskydd.

Hästens bön.

För dig arbetar jag, för dig lever jag! Jag kan icke klaga min nöd, men betänk att ju bättre du, sköter mig, desto större nytta gör jag dig!

1) Slå mig icke, var barmhärtig, när jag begått ett fel! Tvinga mig ej att draga för tunga lass! Kör ej hårt! Låt mig börja och sluta körsorna långsamt! Låt mig gå uppför backar!

2) Tiltala mig alltid vänligt, och klappa mig, när du vill, att jag skall göra mitt bästa!

3) Håll stallet rent och luften däri frisk, men skydda mig för drag! Rykta mig varje morgon!

4) Håll mina hovar mjuka och låt hovsmeden ofta efterse dem! Innan du lägger nytt foder i min krubba, rensa den från gamla rester!

5) Giv mig tillräckligt med foder, hälst litet i sänder och ofta!

6) Giv mig vatten 3 gånger om dagen, när jag står i stallet! Då jag under varma dagar är i arbete, skall du giva mig vatten, så ofta det låter sig göra! Giv mig icke vatten, när jag är varm och andfädd, eller efter det jag ätit, utan låt mig dricka en kvart timme, innan jag får äta, då drager jag största nytta av fodret!

7) Låt mig behålla svans, pannlugg och hovtofs! Med svansen jaggar jag bort flugorna; pannluggen skyddar min hjärna mot kölden och mina ögon mot solen! Hovskägget skyddar mina hovkotor mot smuts och väta och håller huden varm, så att den ej spricker!

8) Se till att seltyget passar mig och ej trycker; håll det mjukt genom smörjning! Får jag ett skavsår, sköt det genast med omsorg!

9) Ryck icke i tömmarna; min mun skadas därav! Använd heller aldrig piska!

10) Begagna icke skyggglappar; de äro obehövlige och skada min syn!

11) Lägg ej ett iskallt betsel i min mun; det bränner min tunga!

12) Tag betslet ur min mun då du giver mig föda!

13) Gnid mig torr, när jag varm och våt kommit till stallet! Lägg varmt täcke på mig, när det är kallt, och regntäcke, då det regnar!

14) Glöm ej att giva mig strö till natten! Gott läger giver styrkande sömn och du själv skördar lönen av mitt arbete följande dag!

15) Kör icke med mig om jag haltar eller är sjuk.

16) När mina krafter äro slut, giv mig en smärtfri död! Gud skall belöna dig för din godhet!

Utlandet.

Riksdagsvalen i Tyskland äro nu överständna. Riksdagen har fått ett helt annat utseende än den förra. Högra flygeln har blivit betydligt starkare än vad den var under förra riksdagen, hela 60 röster och mera har den vunnit. Kommunisterna ha visserligen också fått 45 platser till, men socialisterna ha däremot förlorat 75 mandat, vilket försvagat vänstern. Någon egentlig majoritet för vare sig högern, vänstern eller centern tycks det inte finnas utsikter till. En del politiska kretsar äro oroliga för, att riksdagens nuvarande sammansättning icke skall gå med på de sakkunnigas förslag till lösning av reparationsfrågan och det vore ju en olycka. Engelska regeringen ser dock mera förhoppningsfullt på saken. Framtiden får utvisa.

Även de franska deputeradekammarvalen ha försiggått den 11 dennas, men resultatet vet man ännu icke. Huruvida Poincarés kabinett kommer att få kvarstå vet man tills vidare icke.

Handelsavtalet mellan Sverige och Ryssland godkänt.

Riksdagen godkände i lördags det av regeringen framlagda och av konstitutionsutskottet tillstyrkta förslaget till handelsavtal med Ryssland. Utskottet hade uttalat sin tveksamhet i motiveringen. Livliga debatter uppstodo i båda kamrarna. Utgången blev som sagt att båda kamrarna biföllo utskottets yrkande i sakfrågan. Första kammaren tog med 70 röster mot 49 yrkandets klämenförkastade motiveringen. Andra biföll utan votering även motiveringen.

Penningkurser.

Revals börs.

Den 12 maj 1924.

1 dollar . . .	385	384	385
1 pund . . .	1.681	1.675	1.681
1 bilj. Rmk. . .	—	87	92
100 Fmk. . .	—	956	966
100 sv. kr. . .	—	10.150	10.250
1 guldrubel . . .	—	188	—

Utsäde (frö)

korn, havre m. m. säljes vid Birkas folkhögskola. Vänd Er till W. Gottkampff, affären i Hunnius hus i Hapsal.

Erfordras 300—400 arbetare

för dikesgrävning på „Patsu möis“, cirka 30 verst från Hapsal. Arbetare mottagas enskilt eller i grupper på 15—20 arbetare, och kan sådan grupp övertaga helt och hållet mindre diken. Matvaror och gummistövlar utlämnas på stället. Arbetare mottagas på „Patsu herrgård, metsavahi maja“, 18 verst från Palifer och 23 verst från Risti.

Närmare upplysningar kunna även erhållas i Svenska manufakturaffären, Torgplatsen 4, Hapsal.

Dr. Lydia Risenkampff-Lindström

läkare för lung- och invärtes sjukdomar.

Mottagning dagligen 12—1, 4—5

Lergatan 16 (Saue tän. 16).

HAPSAL.

Prenumerera på

KUSTBON!

Ännu kunna alla nummer från årets början erhållas.